

PRACE NAUKOWE

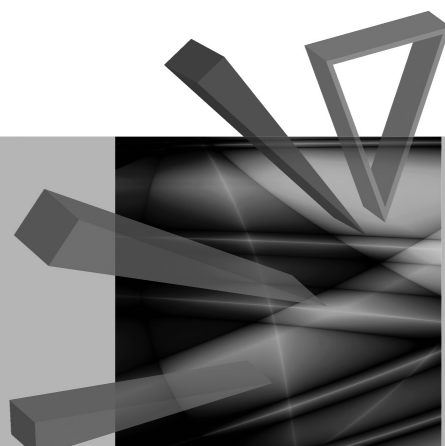
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

296

Kryzys finansowy a programowanie rozwoju jednostek przestrzennych

Redaktorzy naukowi

Stanisław Korenik

Anna Mempel-Śnieżyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: K. Halina Kocur

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-318-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
Agata Bury: Deficyt budżetowy w jednostkach samorządu terytorialnego na przykładzie województwa łódzkiego	11
Piotr Bury, Paweł Dziekański: Sytuacja finansowa powiatów województwa świętokrzyskiego w latach 2008-2010	24
Jacek Chądzyński: Współpraca polskich gmin z organizacjami pozarządowymi – prezentacja wyników badań	36
Adam Dąbrowski: Rewitalizacja jako instrument polityki rozwoju regionalnego w wymiarze lokalnym.	46
Niki Derlukiewicz: Działania podejmowane w Unii Europejskiej na rzecz wspierania innowacyjności gospodarki	56
Dariusz Głuszczyk: Strategia, polityka i system innowacji w regionie – ujęcie teoretyczne	65
Piotr Hajduga: Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce a kryzys finansowy i gospodarczy	76
Krzysztof Heffner, Brygida Klemens: Koncepcje zmian i nowe procesy przestrzenne na obszarach wiejskich w Polsce	90
Marian Kachniarz: Konsolidacja a efektywność w ochronie zdrowia	102
Magdalena Kalisiak-Mędelska: Idea miast partnerskich. Przykład Łodzi ..	113
Iryna Kaminska: Financial tools of stimulation of social and economic development of a region	129
Nadiya Khvyshchun: Sytuacja finansowa regionów Ukrainy: okres przed- i pokryzysowy	139
Brygida Klemens: Dostęp do usług publicznych na obszarach wiejskich województwa opolskiego	151
Stanisław Korenik: Globalizacja i gospodarka oparta na wiedzy a nowa przestrzeń gospodarcza	164
Lubov Kovalska: Questions of the assessment and building of Ukraine regions competitiveness	176
Agnieszka Krześ: Rozwój infrastruktury transportu i łączności dużych miast Dolnego Śląska w dobie kryzysu	186
Andrzej Łuczyszyn: Globalizacja i lokalizm w rozwoju lokalnym – wybrane elementy	197
Marian Maciejuk: Fundusze unijne jako źródło zasilania budżetów jednostek samorządowych na Dolnym Śląsku	205
Anna Mempel-Śnieżyk: Władze samorządowe a programowanie rozwoju lokalnego	215

Katarzyna Miszczak: Sytuacja społeczno-gospodarcza polskich województw w dobie obecnego kryzysu finansowego	227
Jarosław Michał Nazarczuk: Specjalne strefy ekonomiczne motorem wzrostu w czasach kryzysu?	241
Mirosława Marzena Nowak: Wpływ spółdzielni mleczarskich na przemiany przestrzenne, ekonomiczne i środowiskowe we współczesnej gospodarce.....	251
Oğuz Özbek: Demarcation problem of spatial planning in the normative regions of Turkey: the provincial development strategy of Kayseri.....	261
Valentina Pidlisnyuk, Lesia Sokol: Approaches to the implementation of sustainable agriculture at the local level: case of Kyiv region, Ukraine	270
Andrew B. Pochtovyuk, Katerina A. Pryakhina: Regional aspects of the management of higher economic education in Ukraine.....	277
Aldona Podgórnjak-Krzykacz: Samorząd gminny w relacjach z administracją rządową – prezentacja wyników badań	285
Jacek Potocki, Zbigniew Piepiora: Uwarunkowania rozwoju rekreacji zimowej we wschodnich Karkonoszach	295
Małgorzata Rogowska: Gospodarka oparta na wiedzy w dobie globalizacji	308
Karolina Rosomacha: Sytuacja Republiki Czeskiej w kontekście rozwoju regionalnego po roku 2000	317
Małgorzata Twardzik: Znaczenie centrów handlowych dla funkcjonowania jednostek osadniczych w strefie zewnętrznej metropolii w województwie śląskim.....	327
Kinga Wasilewska: Samorząd terytorialny kontra alternatywne metody finansowania	338
Marek Wojciechowski: Zamożność a koszt władzy samorządowej w dużych miastach polskich	348

Summaries

Agata Bury: Budget deficit in local government units on the example of Łódź Voivodeship	23
Piotr Bury, Paweł Dziekański: Financial situation of poviats in Świętokrzyskie Voivodeship in 2008-2010	35
Jacek Chądzyński: Co-operation between communities and non-governmental organizations in Poland – presentation of study results.....	45
Adam Dąbrowski: Revitalization as an instrument of regional development policy in the local dimension.....	55
Niki Derlukiewicz: Activities undertaken in the European Union to promote innovation	64

Dariusz Głuszcuk: Innovation strategy, policy and system in the region – theoretical approach.....	75
Piotr Hajduga: Special economic zones in Poland vs. financial and economic crisis.....	89
Krystian Heffner, Brygida Klemens: Concepts of changes and new spatial processes in rural areas of Poland	101
Marian Kachniarz: Consolidation vs. efficiency in health care	112
Magdalena Kalisiak-Mędelska: The idea of partner cities. The example of Łódź.....	128
Iryna Kaminska: Instrumenty finansowe stymulowania rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.....	138
Nadiya Khvyshechun: Ukrainian regions financial situation: before and post-crisis period	150
Brygida Klemens: Access to public services in rural areas of Opole Voivodeship	163
Stanisław Korenik: Globalization and knowledge based on economy vs. new economic space.....	175
Lubov Kovalska: Kwestie oceny i budowania konkurencyjności regionów Ukrainy.....	185
Agnieszka Krzeń: Development of transport and communication infrastructure in big cities of Lower Silesia in the time of crisis	196
Andrzej Łuczyszyn: Globalization and localism in local development – selected elements	204
Marian Maciejuk: European Union funds as the supporting source for budgets of self-government units in Lower Silesia region	214
Anna Mempel-Śnieżyk: Local authorities vs. local development programming	226
Katarzyna Miszczak: Social and economic situation of Polish voivodeships in the present financial crisis	240
Jarosław Michał Nazarczuk: Are Polish Special Economic Zones growth poles at the time of austerity?.....	249
Mirosława Marzena Nowak: Influence of dairy cooperatives on space, economic, and environmental changes in modern economy.....	260
Oğuz Özbek: Problem rozgraniczania planowania przestrzennego w normatywnych regionach Turcji: lokalna strategia rozwoju Kayseri.....	269
Valentina Pidlisnyuk, Lesia Sokol: Podejścia do wdrażania zrównoważonego rozwoju w rolnictwie na poziomie lokalnym na przykładzie regionu kijowskiego – Ukraina	276
Andrew B. Pochtovyuk, Katerina A. Pryakhina: Regionalne aspekty zarządzania wyższą edukacją ekonomiczną na Ukrainie	284
Aldona Podgórnjak-Krzykacz: Local government in its relations with central government – presentation of survey results.....	294

Jacek Potocki, Zbigniew Piepiora: Conditions for the development of winter recreation in the eastern part of the Karkonosze Mountains.....	307
Małgorzata Rogowska: Knowledge based economy in the age of globalization	316
Karolina Rosomacha: Situation of regional development in the Czech Republic after 2000	326
Małgorzata Twardzik: Impact of shopping centers for the functioning of settlement units in the outer metropolitan area in Upper Silesian Voivodeship	337
Kinga Wasilewska: Local government vs. alternative financing methods.....	347
Marek Wojciechowski: Affluence vs. the cost of local government authority in Polish major cities.....	358

Nadiya Khvyshchun

Łucki Narodowy Uniwersytet Techniczny

SYTUACJA FINANSOWA REGIONÓW UKRAINY: OKRES PRZED- I POKRYZYSOWY

Streszczenie: Po trudnym światowym kryzysie gospodarczym, podczas którego Ukraina znalazła się wśród krajów najbardziej nim dotkniętych, gospodarka krajowa ponownie wykazuje tendencję do rozwoju. Jednak dynamika wzrostu pozostaje znacznie słabsza, niż jest to pożądane. Przywrócenie wzrostu gospodarczego planowane jest głównie poprzez poprawę warunków na tradycyjnych rynkach eksportowych Ukrainy. Krajowy rynek notuje bardzo powolny wzrost. Dlatego w dalszym ciągu istotne jest prowadzenie badań poświęconych właściwościom formowania pokryzysowego modelu rozwoju ekonomicznego oraz ocenie zdolności finansowej regionów w celu zapewnienia ich skutecznego rozwoju.

Słowa kluczowe: światowy kryzys finansowy, rozwój regionalny, atrakcyjność inwestycyjna regionu, zabezpieczenie finansowe regionu.

1. Wstęp

Pierwsze przejawy negatywnych procesów gospodarczych na Ukrainie wpłynęły na system bankowy w 2008 r. ze względu na fakt, że prawie 50% państwowego sektora bankowego kontrolowane jest przez banki zagraniczne. Ukrainę dotknęły problemy związane z płynnością finansową, brakiem zasobów kredytowych i inwestycyjnych oraz upadkiem głównych światowych rynków finansowych.

Kryzys wpłynął nie tylko na banki, ale także na inne instytucje finansowe: firmy ubezpieczeniowe, związki kredytowe, giełdę, co przyczyniło się do rozwoju kryzysu finansowego. Wszystkie te procesy miały negatywny wpływ na działalność przedsiębiorstw krajowych, co doprowadziło do znacznego zmniejszenia realnego sektora gospodarczego, spowolnienia wzrostu PKB, wzrostu bezrobocia i wzrostu cen. Wobec powyższego wielu ekonomistów uważa, że Ukraina przeżywa kryzys gospodarczy, co przejawia się nie tylko destabilizacją sektora bankowego, ale także znacznym spadkiem rozwoju gospodarki realnej.

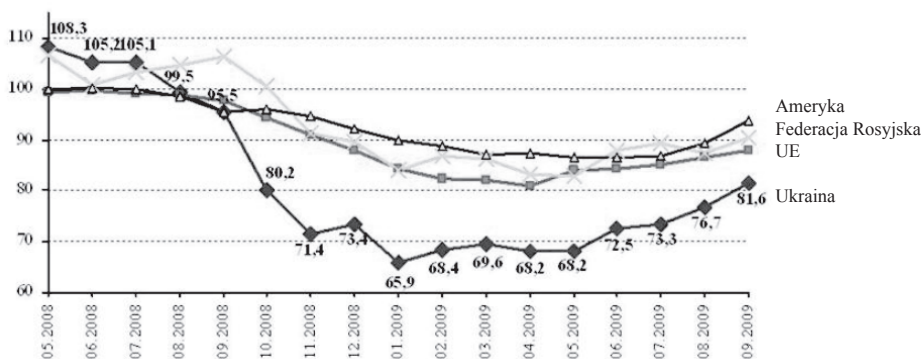
2. Analiza najnowszych badań i publikacji

Podstawą do przeprowadzonych w niniejszej pracy analiz są wyniki badań naukowych specjalistów Narodowego Instytutu Badań Strategicznych – zasadne z punktu widzenia ryzyka niestabilności makroekonomicznej na Ukrainie.

W niniejszej publikacji analizie poddano pierwsze przejawy kryzysu, rozprzestrzenienie się kryzysu na Ukrainie i proces pokryzysowego odradzania się gospodarki. Ponadto wykorzystane zostały dane naukowców z Centrum Rozwoju Gospodarczego, a także wyniki własnych badań wsparcia finansowego regionów Ukrainy.

3. Sytuacja makroekonomiczna na Ukrainie w latach 2008-2011

Według oceny międzynarodowych ekspertów, Ukraina należy do krajów, które były najbardziej narażone na wpływ globalnego kryzysu, a jego rozwój całkowicie potwierdził tę tezę. W przeciwieństwie do krajów rozwiniętych, a nawet krajów rozwijających się, kryzys na Ukrainie miał charakter lawinowy i spadek gospodarki był gwałtowny, co wyraźnie pokazuje porównanie dynamiki produkcji przemysłowej (rys. 1).

Rys. 1. Zmiana ilości produkcji przemysłowej na Ukrainie, w krajach UE, USA, Rosji do analogicznego okresu roku poprzedniego

Źródło: www.epp.eurostat.ec.europa.eu, www.federalreserve.gov/releases, www.gks.ru.

Podatność gospodarki ukraińskiej znalazła przejaw przede wszystkim w rozprzestrzenianiu się kryzysu dosłownie „z jednego popchnięcia”. Jako konkretną przyczynę można podać działania przeprowadzone przez Raider przeciwko potężnemu, na ten moment stałemu, Prominvestbankowi. Wystarczyło pojawienie się nieuczciwej informacji, żeby jego inwestorzy w panice zaczęli masowo wycofywać swoje pieniądze z banku, w efekcie czego bank stracił płynność. Władza, która jest objęta sporami politycznymi, nie była w stanie ugasić spekulacji giełdowej.

Odtąd wydarzenia rozwijały się „na zasadzie domina”. Informacja o utracie płynności Prominvestbanku na tle nieufności do władzy i plotek o ataku światowego kryzysu finansowego na inne kraje spowodowała panikę wśród ludności. Zaczęło się masowe wycofywanie pieniędzy ze wszystkich banków. Do ludności dołączyli także właściciele banków i związane z nimi osoby. Panika szybko rozprzestrzeniała się na sektor prywatny. Właściciele biznesu, inwestorzy zagraniczni i top menedżerowie zainicjowali wycofywanie kapitału z działu produkcji. Znacząca część kapitału bankowego i firm zaczęła przenosić się za granicę. W pierwszej połowie 2008 r. wpływy inwestycyjne na Ukrainie wyniosły 6961,5 mln USD, natomiast w drugiej połowie odpływ inwestycji przekroczył wpływy. Bilans stał się ujemny (-)727,5 mln USD, w porównaniu z Cyprem – (-)623,3 mln USD.

Ekspertów międzynarodowi, jak również większość ukraińskich, przewidywali wydłużony i trudny okres przekroczenia fazy kryzysu na Ukrainie. Ale w rzeczywistości okres kryzysowy dla gospodarki ukraińskiej został skompresowany do czterech miesięcy (tab. 1).

Tabela 1. Fazy kryzysu finansowego i gospodarczego na Ukrainie w latach 2008-2009

Okres	Nazwa fazy	Krótki opis		
		produkcji przemysłowej	bezrobocie	zaległości w płatności wynagrodzeń
Październik-listopad 2008	faza ostrego kryzysu	wysokość produkcji przemysłowej w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku zmniejszyła się o 24,1%	liczba zarejestrowanych bezrobotnych wzrosła o 24,4% (do 125,3 tys. osób)	szybko wzrosła 1,5 raza (na 348,4 tys. UAH)
Grudzień 2008-styczeń 2009	końcowa faza kryzysu	za dwa miesiące w porównaniu do tego samego okresu ubiegłego roku zmniejszył się tylko o 5,5%	zmniejszyła się dynamika wzrostu liczby zarejestrowanych bezrobotnych, jeżeli w grudniu 2008 r. liczba ta wzrosła do 32,1%, wówczas w styczniu 2009 r. – 6,7%	jeżeli za grudzień 2008 r. jej wzrost wyniósł 66,5%, natomiast w styczniu 2009 r. suma długu całkowitego zmniejszyła się o 31,5%
Luty-maj 2009	stabilny trend wzrostowy	wszystkie dane w stosunku do poziomu z ubiegłego roku zaczęły rosnać systematycznie, łącznie z integralnym wskaźnikiem PKB		

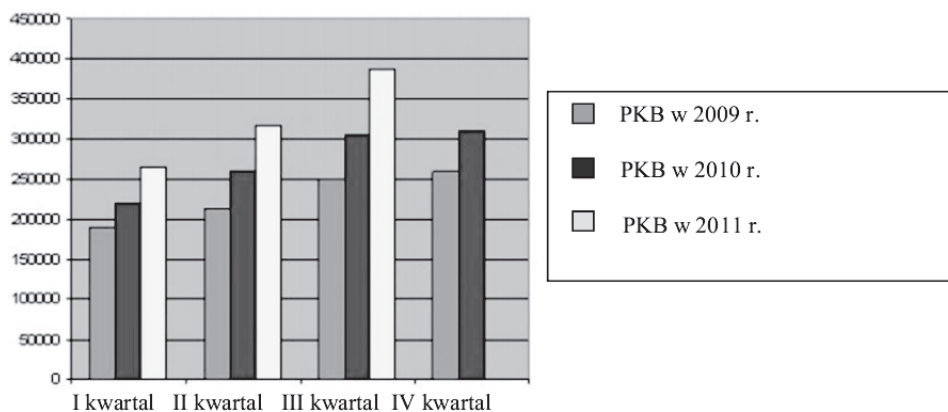
Źródło: *Kryzys gospodarczy na Ukrainie, skutki i efektywność polityki antykryzysowej* // Інформаційний бюлетень, 2009 [http://www.c-e-d.info].

Mimo apokaliptycznych prognoz, gospodarka Ukrainy „wytrzymała” i przy ograniczonej pomocy zewnętrznej zaczęła wychodzić z kryzysu szybciej niż inne państwa. Ukrainie udało się uniknąć niewypłacalności, która według ekspertów

międzynarodowych i ukraińskich, była głównym zagrożeniem. Znaczne obniżenie prawdopodobieństwa niewypłacalności dla Ukrainy zaobserwowane zostało już w marcu 2009 r., gdy kluczowe wskaźniki, na podstawie których ocenia się jej pojawienie, spadły o ponad 20%.

O odbudowie gospodarki Ukrainy po okresie kryzysu świadczy także dynamika produktu krajowego brutto (PKB). Szczególnie w pierwszym kwartale 2011 r. tempo wzrostu PKB w porównaniu do roku 2010 wzrosło o 20,11%, w drugim kwartale – o 21,65%, w III kwartale – o 27,32%.

Pokryzysowy wzrost gospodarki ukraińskiej odbywa się głównie przez sektory zorientowane na eksport, dla których czynnik zewnętrzny popytu jest jednym z głównych. To gałęzie przemysłu, które zostały najbardziej dotknięte przez kryzys, rozpoczęły wzrost gospodarczy w 2010 r.

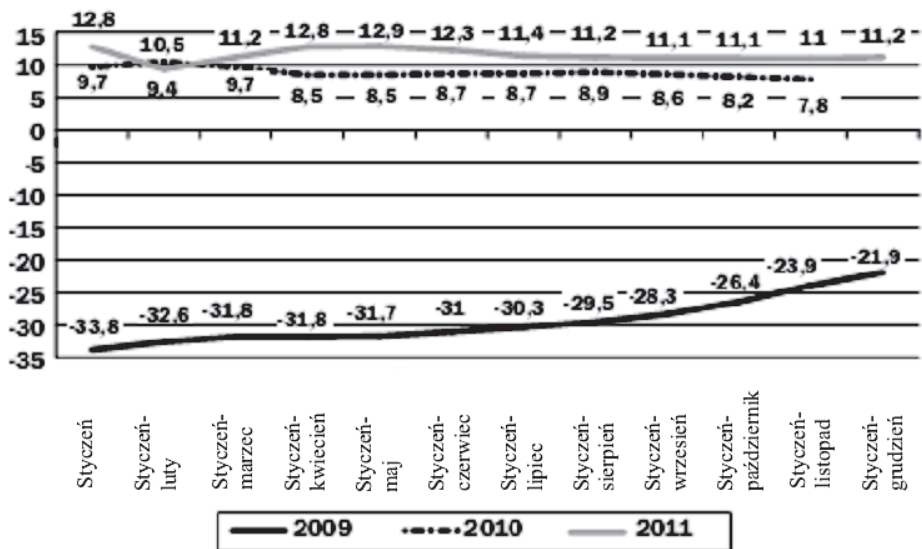

Rys. 2. Dynamika wzrostu PKB w latach 2009-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.ukrstat.gov.ua.

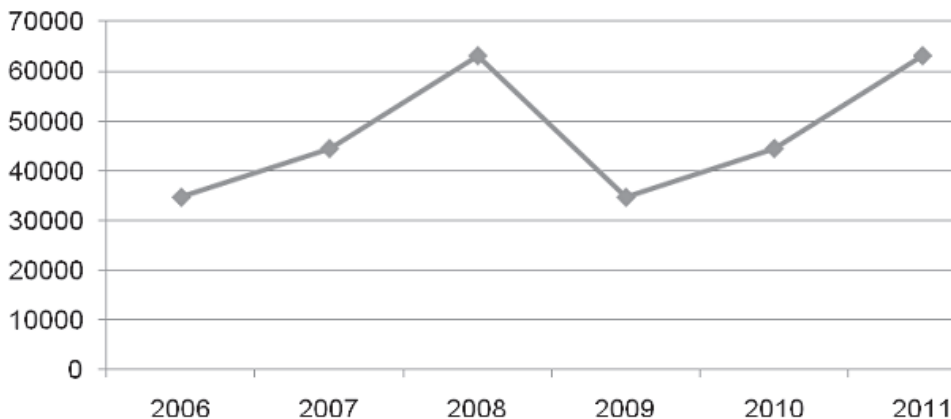
W 2011 r. produkcja przemysłu na Ukrainie w dalszym ciągu wzrastała, ale tempo wzrostu w okresie styczeń-listopad 2011 r. spadło do 7,8% w porównaniu z okresem styczeń-listopad 2010 r., gdy odnotowano 11-procentowy wzrost (rys. 3). Można dodać, że dynamika produkcji przemysłowej wyraźnie odzwierciedla dynamiki światowych cen na stal.

Produkcja w okresie 2009-2011 obrazuje trend po kryzysie w handlu zagranicznym. Efektem wzrostu produkcji był wzrost eksportu do poziomu przedkryzysowego, zapewnionego przez dynamikę wzrostu eksportu 2006-2008; w 2011 r. w ujęciu nominalnym eksport towarów powrócił do poziomu maksymalnego, osiągniętego w roku 2008 (rys. 4).

Rys. 3. Dynamika produkcji przemysłowej na Ukrainie w latach 2009-2011 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.ukrstat.gov.ua.

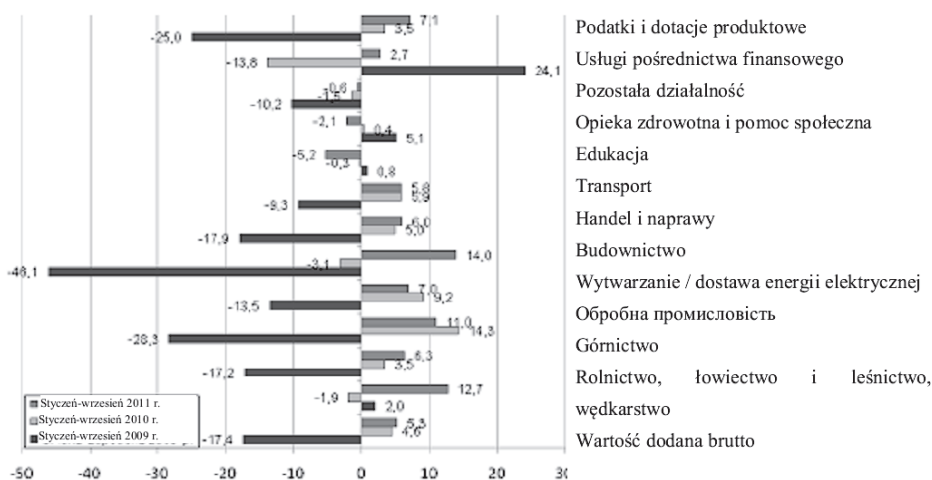

Rys. 4. Eksport w okresie styczeń-listopad 2006-2011 (w mln USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.ukrstat.gov.ua.

Zwiększenie wartości eksportu towarów od stycznia do listopada 2011 r. wyniosło według Służby Statystyki Państwowej 35,8 %. Można podkreślić, że podobnie jak w poprzednich okresach, zwiększanie eksportu było głównym motorem przemysłu krajowego. Największy wzrost eksportu odnotowano w stosunku do Europy (o 41,4%) i krajów WNP (o 43,5 %).

Znaczna część rodzajów działalności ekonomicznej na Ukrainie w okresie styczeń-wrzesień 2011 r. wykazała pozytywną tendencję do tworzenia wartości dodanej brutto (w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r.). W szczególności szybko zwiększały się wolumeny wartości dodanej brutto w budownictwie, przemyśle wytwórczym, rolnictwie (rys. 5).

Rys. 5. Dynamika wartości dodanej według działalności w okresie styczeń-wrzesień 2009-2011 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.ukrstat.gov.ua.

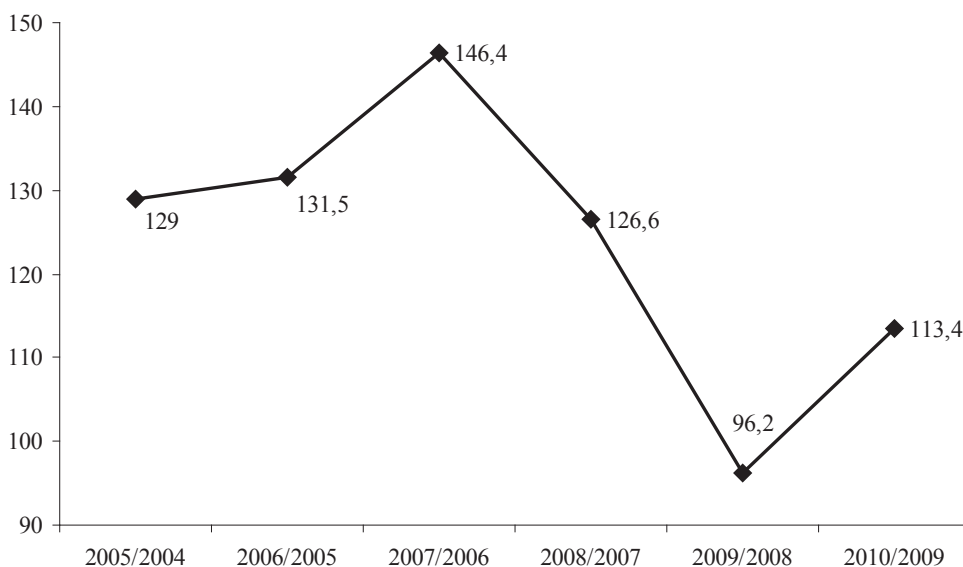
Pokryzysowy charakter wzrostu gospodarczego wykazuje większą zależność krajowej gospodarki od rynków zewnętrznych, która oparta jest przede wszystkim na konkurencji cenowej, a nie konkurencyjności technologicznej i innowacyjnej. Można dostrzec także nadmierną realokację inwestycji na korzyść eksportu przemysłu, dużą zależność krajowej dynamiki gospodarczej od czynników zewnętrznych, co stanowi poważne zagrożenie dla stabilności, czyniąc gospodarę podatną na wszelkie wahania cenowe.

4. Ocena różnic regionalnego wsparcia finansowego rozwoju społeczno-gospodarczego Ukrainy

W celu określenia roli i znaczenia budżetów lokalnych, oceny wsparcia finansowego z funduszy budżetowych różnych szczebli terytorialnych przeprowadzona zostanie analiza składu i struktury przychodów i wydatków budżetów lokalnych.

Jak wynika z danych z rys. 6, w latach 2005-2010 obserwowano spadek udziału dochodów, przypisanych do budżetów lokalnych. Władze lokalne, których dzia-

łania koncentrują się na rozwoju gospodarczym i społecznym jednostek terytorialnych oraz których zadaniem jest zapewnienie odpowiednich warunków życia, zostały pozbawione odpowiednich środków finansowych. W rzeczywistości w państwie redystrybuuje się prawie 80% środków finansowych z budżetu państwa, co negatywnie odbija się na możliwościach zabezpieczenia rozwoju społeczno-gospodarczego regionów. Z jednej strony dzieje się tak przez brak zainteresowania budowaniem potencjału w celu tworzenia własnej bazy finansowej, natomiast z drugiej przez zapobieganie gromadzeniu własnych zasobów finansowych dla zapewnienia realizacji rozwoju społeczno-gospodarczego.

Rys. 6. Dynamika wzrostu przychodów budżetów lokalnych w latach 2005-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.ukrstat.gov.ua.

W celu określenia poziomu samofinansowania rozwoju regionalnego została określona dostępność budżetów lokalnych i obliczono proporcje transferów w dochodach budżetów lokalnych. Według danych statystycznych, lokalne wpływy w niektórych regionach tworzone są w 60% z transferów. Sugeruje to irracjonalną regionalną politykę fiskalną państwa, która nie jest ukierunkowana na wspieranie rozwoju regionalnego, prowadzi regiony do pasywności w poszerzaniu swojego potencjału podatkowego i hamowania ich rozwoju.

Znaczna część transferów, przekazywanych budżetom lokalnym, wymaga podziału zadań i dochodów między państwowym i lokalnymi budżetami. Każdego roku obserwuje się zwiększenie lokalnych wydatków i obowiązkowych płatności JST w stosunku do wpływów podatkowych. W takich województwach, jak Wołyń,

Żytomierz, Iwano-Frankowsk, Kirowogród, Mikołajów, Sumy, Tarnopol, Chmielnicki, Czerkasy, Sewastopol, zaobserwowano wyższe wydatki lokalne w porównaniu z dochodami z podatków. W regionach tych zaobserwowano niską rezerwę budżetową oraz niski poziom aktywności gospodarczej. Regionami „dawcami” są Kijów, Dniepropietrowsk, Krym, Donieck, Kijów, Charków, które charakteryzują się wykorzystaniem środków budżetowych na poziomie znacznie niższym od swoich dochodów podatkowych. W tabeli 2 przedstawiono regiony według przychodów do budżetów lokalnych.

Tabela 2. Dostępność lokalnych budżetów funduszy własnych

Silna pozycja	Słaba pozycja		
Dniepropietrowsk	Sewastopol	Iwano-Frankowsk	Zaporoże
Donieck	Czerniowce	Chmielnicki	Lwów
m. Kijów	Tarnopol	Sumy	Ługańsk
	Wołyń	Żytomierz	Odessa
	Zakarpacie	Czerkasy	Krym
	Kherson	Mikołajów	Charków
	Kirowogród	Winnica	
	Czernihów	Połtawa	
	Równe	Kijów	

Źródło: opracowanie własne.

Brak własnych środków finansowych budżetów lokalnych spowodowany jest nierównomiernością rozwoju gospodarczego regionów, ponieważ wskaźniki, takie jak GRP na mieszkańca, inwestycje w środki trwałe czy poziom bezrobocia, osiągnęły nawet dziesięciokrotne zróżnicowanie, co ma z kolei wpływ na przydzielenie regionów do poszczególnych grup o odmiennej możliwości akumulacji podatków. Natomiast regiony z niskim poziomem wpływów podatkowych otrzymują takie same środki finansowe w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Jest to bardzo opłacalne dla tych regionów, a tym samym powoduje ich brak zainteresowania poszukiwaniem dodatkowych źródeł dochodów do budżetów, nie stymuluje rozwoju przedsiębiorczości, skutkuje brakiem zabezpieczenia inwestycyjnego regionów oraz brakiem środków do wzmocnienia własnej finansowej bazy. Na tym polega główny problem regionalnej polityki fiskalnej.

Zróżnicowanie w poziomach dochodów budżetów hamuje administracyjno-terenową reformę, bowiem zwiększenie uprawnień miejscowych organów władzy, które w części regionów nie potrafią należycie zabezpieczyć finansowania ich budżetów, spowoduje jeszcze większą dyferencjację w poziomach wydatków na jednego mieszkańca.

Także według innych wskaźników rozwoju społeczno-ekonomicznego regionami-liderami według wskaźników fiskalnego zabezpieczenia są regiony kijowski, charkowski, doniecki, obwód lwowski i m. Kijów. Czyli wyniki oceny fiskalnego zabezpieczenia według wskaźników, które w najlepszy sposób charakteryzują możli-

wości fiskalne regionów, świadczą o wysokim poziomie dyferencjacji między poziomem społeczno-ekonomicznego rozwoju regionu i jego fiskalnym zabezpieczeniem, co potwierdza aktualność badania o decydującej roli regionalnej polityki finansowej w zabezpieczeniu stałego rozwoju. Niski poziom fiskalnego zabezpieczenia determinuje niski poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego. Czyli formalnie za pomocą budżetowego wyrównywania fiskalna polityka państwa utrzymuje zasadę równości warunków życia ludności bez względu na terytorium pobytu.

Jednym z kluczowych kierunków regionalnej polityki finansowego zabezpieczenia stałego rozwoju Ukrainy jest polityka inwestycyjna, która w swojej podstawie przewiduje: udoskonalenie produkcji i podwyższenie jej poziomu techniczno-ekonomicznego, utrzymanie stałego wzrostu ekonomicznego kraju oraz przeprowadzenie strukturalnych przekształceń w gospodarce na makropoziomach. Dzisiaj inwestycje stają się decydującym środkiem integracji ukraińskiej gospodarki na międzynarodowym rynku postępu technicznego i podwyższenia jakościowych wskaźników działalności ekonomicznej. Obecnie znaczenia nabiera analiza istniejącej sytuacji na krajowym rynku inwestycyjnym i ujawnienie jej regionalnych właściwości.

W celu ujawnienia właściwości i możliwości regionalnej inwestycyjnej polityki rozwoju społeczno-ekonomicznego na Ukrainie przeprowadzona zostanie ocena atrakcyjności inwestycyjnej regionów na podstawie integralnej oceny inwestycji do kapitału zakładowego, inwestycji w mieszkalnictwo, inwestycji kapitałowych i in.

Tabela 3. Grupowanie regionów według poziomu aktywności inwestycyjnej i atrakcyjności inwestycyjnej

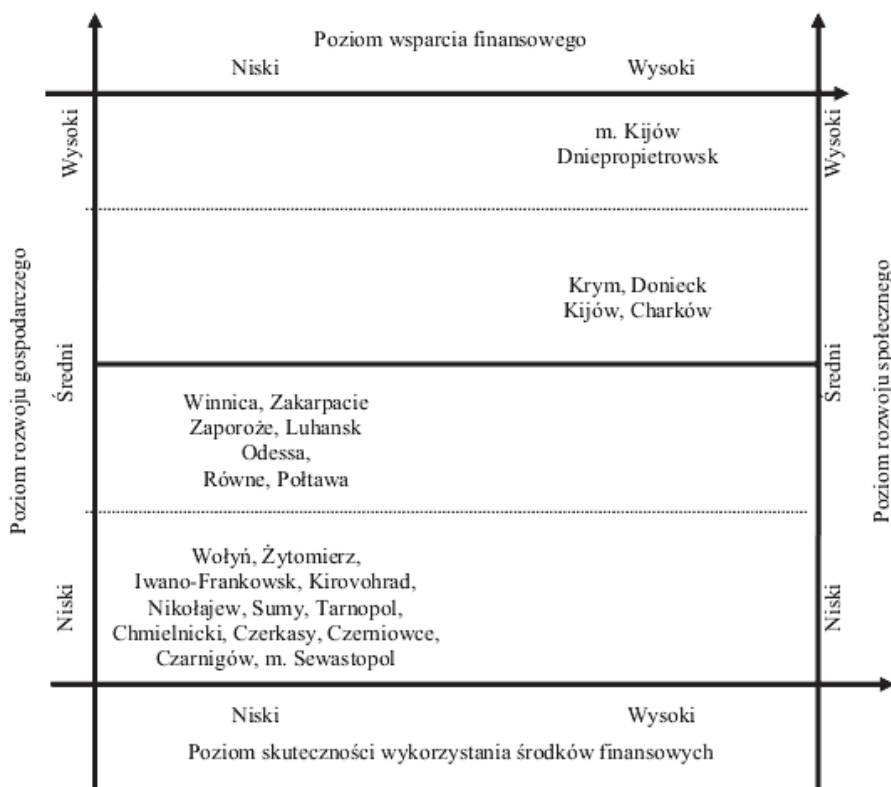
Wysoki poziom		Niski poziom	
atrakcyjność inwestycyjna	aktywność inwestycyjna	atrakcyjność inwestycyjna	aktywność inwestycyjna
Czerkasy	m. Kijów	Donieck	Iwano-Frankowsk
Sumy	Kijów	Dniepropietrowsk	Chmielnicki
Winnica	Dniepropietrowsk	Ługańsk	Zaporoże
Chmielnicki	Odessa	Zaporoże	Mikołajów
Czernihów	Sewastopol	Charków	Czerniowce
Iwano-Frankowsk	Donieck	Kijów	Czerkasy
Kirowogród	Charków	m. Kijów	Wołyń
Żytomierz	Połtawa	Odessa	Równe
Kherson	Krym	Krym	Kirowogród
m. Sewastopol	Lwów	Połtawa	Ługańsk
Równe		Lwów	Sumy
Czerniowce		Wołyń	Winnica
Zakarpacie		Mikołajów	Zakarpacie
Tarnopol			Kherson
			Żytomierz
			Tarnopol
			Czernihów

Źródło: opracowanie własne.

Jednak ocena atrakcyjności inwestycyjnej regionów Ukrainy nie odzwierciedla w pełnej mierze właściwości regionalnej polityki inwestycyjnego zabezpieczenia, ponieważ nie uwzględnia faktycznego wysiłku regionów i wykorzystania inwestycyjnych możliwości. W tym celu konieczna jest ocena inwestycyjnej aktywności regionów i na tej podstawie wyznaczenie racjonalności regionalnej polityki w zakresie inwestycyjnego zabezpieczenia rozwoju społeczno-ekonomicznego.

W tabeli 3 przedstawiono wyniki grupowania regionów pod względem atrakcyjności inwestycyjnej i działalności inwestycyjnej.

Przeprowadzone analizy wykazały, że niektóre regiony jednocześnie mogą wykazywać różne związki pomiędzy działalnością inwestycyjną a atrakcyjnością inwestycyjną. Regiony Czerkasy, Sumy, Winnica, Chmielnicki, Żytomierz mają wysoki poziom atrakcyjności inwestycyjnej, ale nie w pełni z niego korzystają. W przeciwieństwie do tego Donieck, Dniepropietrowsk, Charków, Kijów, Odessa charakteryzują się niską atrakcyjnością inwestycyjną, ale używają wszelkich możliwych sposobów przyciągnięcia środków inwestycyjnych.

Rys. 7. Poziom skuteczności środków finansowych

Źródło: opracowanie własne.

Grupowanie regionów w zakresie rozwoju gospodarczego, poziomu rozwoju społecznego, poziomu wsparcia finansowego i poziomu efektywności środków finansowych zostało przedstawione na rys. 7.

W wyniku analizy regiony podzielono na 6 grup:

I podgrupa – regiony o wysokim poziomie rozwoju gospodarczego i społecznego, wysokim poziomie wsparcia finansowego i wysokiej efektywności środków finansowych w tym regionie;

II podgrupa – regiony o średnim poziomie rozwoju gospodarczego, średnim poziomie rozwoju społecznego, wysokim poziomie bezpieczeństwa finansowego i wysokiej efektywności środków finansowych w regionie;

III podgrupa – regiony o niskim poziomie rozwoju gospodarczego, niskim poziomie rozwoju społecznego, wysokim poziomie bezpieczeństwa finansowego i dużej wydajności zasobów finansowych regionu;

IV podgrupa – regiony o niskim poziomie rozwoju ekonomicznego, z niskim poziomem rozwoju społecznego, niskim poziomem finansowego zabezpieczenia i niskim poziomem efektywności wykorzystania finansowych zasobów regionu;

V podgrupa – regiony z średnim poziomem rozwoju ekonomicznego, średnim poziomem rozwoju społecznego, niskim poziomem finansowego zabezpieczenia i niskim poziomem efektywności wykorzystania finansowych zasobów regionu;

VI podgrupa – regiony z wysokim poziomem ekonomicznego rozwoju, wysokim poziomem socjalnego rozwoju, niskim poziomem finansowego zabezpieczenia i niskim poziomem efektywności użycia finansowych zasobów regionu.

5. Podsumowanie

Reasumując rozważania, można powiedzieć, że występują pewne pozytywne tendencje w rozwoju ekonomicznym Ukrainy. W rozwoju poszczególnych regionów widać znaczne zróżnicowanie głównych wskaźników ekonomicznych i społecznych, a także poziomu atrakcyjności inwestycyjnej, co uwarunkowane jest całością kształtem obiektywnych i subiektywnych czynników. Potencjał ekonomiczny kraju rozmieszczony jest nierównomiernie w przestrzeni. Na poziomie regionalnym widoczna jest strukturalna nierównowaga w całym kompleksie przemysłowym oraz wysoki poziom energo- i kapitałochłonności wytwarzania, co zostało odziedziczone po poprzednim systemie gospodarki centralnie planowanej. Nierozwinięty rynek wewnętrzny i przemysł maksymalnie zorientowany na eksport czyni Ukrainę szczególnie wrażliwą na działanie światowego finansowo-ekonomicznego kryzysu. Problem regionalnych dysproporcji rozpoznany jest na poziomie politycznym, niestety nie jest to poparte konkretnymi programami i działaniami o charakterze finansowo-zabezpieczającym. Wysiłki władz nie są skoncentrowane na stymulowaniu punktów wzrostu, także wyraźnie nie wpływają na systemowe rozwiązanie problemów depresyjnych regionów, a na ogół koncentrują się na wyrównywaniu rozwoju społeczno-ekonomicznego regionów.

Literatura

- Жаліло Я. А., Бабанін О. С., Белінська Я. В. та ін. *Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи*, К.: НІСД, 2009. – 142 с.
- Жаліло Я.А., Покришка Д.С., Бабанін О.С. та ін. *Реалії економічної кризи: чи є підстави для оптимізму*, К.: НІСД, 2009. – 128 с.
- Жаліло Я.А., Покришка Д.С., Белінська Я.В. та ін. *Економіка України після кризи: орієнтири стратегічних реформ* К.: НІСД, 2010. – 104 с.
- Геєць В.М. *Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь*, К. : НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.
- Економічна криза в Україні: наслідки та ефективність антикризової політики* // Інформаційний бюлетень, 2009, <http://www.c-e-d.info>.

Źródła internetowe

1. www.epp.eurostat.ec.europa.eu.
2. www.federalreserve.gov/releases.
3. www.gks.ru.
4. www.ukrstat.gov.ua.

UKRAINIAN REGIONS FINANCIAL SITUATION: BEFORE AND POST-CRISIS PERIOD

Summary: After a tough global financial and economic crisis, in which Ukraine was among the most affected countries, the economy of Ukraine tends to recover. However, the dynamics remains significantly weaker than desired. Restoring economic growth is planned mainly by improving conditions in traditional export markets of Ukraine. The domestic market recovers very slowly. Therefore it is still relevant to conduct research of features of post-crisis model of economic development and assessment of financial ability of regions to guarantee their successful development.

Keywords: world financial crisis, regional development, investment attractiveness and capacity of the region, funding of regional development.